

Eesti Maaomavalitsuste Liidu

häälekandja

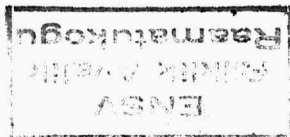
EESTI
RAHVUS-
RAAMATUKOGU

MAAOMAVALITSUS

1932.

X aastakäik

Toimetaja: Ferdinand Vellner

Sp 1 1038

Väljaandja
Eesti Maaomavalitsuste Liit

MAAOMAAVALITSUS

EESTI MAAOMAAVALITSUSTE LIIDU HA'ALEKANDJA

20. JAANUAR 1932. A.

Nr. 1

KÜMNES AASTAKÄIK

Väljaandja: Eesti Maaomavalitsuste Liit. Toimetaja: F. Wellner.

Tellimise hind;	Toimetus ja talitus;	Kuulutuste hind:
Aastas . . . . . Kr. 5.—	Tallinnas, Suur Roosikrantsi uul. Nr. 12.	1 lhk. Kr. 20.—, ½ lhk. Kr. 10.—, ¼ lhk. Kr. 5.—, 1/8 lhk. Kr. 2.50, 1/16 lhk. Kr. 1.25.
Pooles aastas . . . . . „ 2.50	Telefon Nr. 452-72.	Dokumentide kaotamise kuulu- tused 50 senti dokumendi pealt.
1923 aastak. . . . . „ —.50	Jooksev arve: Eesti Panga Tal- linna osakond Nr. 609.	
1924 „ . . . . . „ 3.—		
1925—1931 a. à . . . . . „ 5.—		

~~21380~~ Ilmub üks kord kuus, 12 numbrit aastas.

SISU:

Aasta vahetusel	Lhk. 3
Järevalve teostamine valla- ja alevioma- valitsuste tegevuse üle perekonnaseisu- asjade alal — T. Teder	„ 4
Vallaomavalitsuste arvepidamise korra kava — H. Avikson	„ 9
Eelarveliste tulude ja kulude arvestamisest ja eelarve läbikandmisest pearaamatust — Vallasekretär E. V.	„ 11
Märkusi kahe eelmise artikli kohta . . .	„ 13
E. M. Liidu ja omavalitsuste tegevus . .	„ 14
Õiendus	„ 19
Küsimused ja vastused	„ 19
Kuulutused	„ 2, 20

Kuulutakse maksvusetaks.

1. Voldemar Müüriseppa kaitseväest vabastamise tunnistus, väljaantud 2. jaan. polgust 5. X. 1923. a. nr. 7136 all.

2. Johannes Müüriseppa kaitseväest vabastamise tunnistus, väljaantud 3. väljasuurt. div. ülemalt 16. IX. 1920. a. nr. 1216.

3. Jaan Johani pg. Tiirike hobusepass.

4. Jüri Annuse hobusepass, väljaantud Ulila vallavalitsuselt 24. dets. 1926. a. nr. 18 all.

5. Martin Andrese p. Käsper'i kaitseväest vabastamise tunnistus, milline väljaantud Ratsarügemendi Ülema poolt 29. juunil 1923. a. nr. 6422 all.

6. Oskar Katti kaitseväest vabastamise tunnistus, väljaantud Kuperjanovi part. polgu ülemalt 13. I. 1920. a. nr. 1195 all.

7. Elmar Villemi pg. Kubja kaitseväest vabastamise tunnistus, väljaantud Kindl. suurt. ülemalt 16. sept. 1920. a. nr. 1312 all.

8. August Joosepi pg. Hansti kaitseväest vabastamise tunnistus, väljaantud 3. jalaväe polgu ülema poolt 27. apr. 1920. a. nr. 7184 all.

9. Feodor Filipi pg. Schljünkin'i kaitseväest vabastamise tunnistus, milline väljaantud Pärnu Kaitseväeringkonna Ülema poolt 3. nov. 1930. a. nr. 3168 all.

10. Jaan Jaani poeg Koger'i kaitseväest vabastamise tunnistus, milline väljaantud Patarei nr. 3 Ülema poolt 22. dets. 1920. a. nr. 2920 all.

11. Järva Maavalitsuse nimele väljaantud hobusepass, mis väljaantud Esna vallavalitsuselt 11. jaan. 1921. a. nr. 1123 all.

12. August Kull'i kaitseväest vabastamise tunnistus, mis väljaantud 1. jalaväe rügemendist 2. patalj. 1925. a. nr. 4176 all. Lõige 237 — 1927. a.

13. Eduard Eres'i hobusepass, mis väljaantud Vana-Põltsamaa vallavalitsusest 3. I. 1921. a. nr. 663 all.

Teie kinnitate

oma liikumata ja liikuvat varandust
tuleõnnetuse vastu
kõige soodsamatel tingimustel

Eesti Omavalitsuste Kinnitus A.-S.

„OMA“

mis on omavalitsuste ühine kinnitusettevõte ning mille tegevusest saadud tulud omavalitsuste kaudu rahvale tagasi lähevad.

Seltsi põhi- ja tagavarakapitalid üle Kr. 368.000.—.

Seltsi juhatus: Tartus, Riia tän. 41, oma majas, kõnetr. üldine 3-44, juhatus 5-62.

Peaagentuur: Tallinn, Harju tän. 48, kõnetr. 18-58.

Agendid kõigil pool.

◆
Perekonnaseisu

kantselei margid

25 ja 50 sendilised

on saada

Eesti Maaomavalitsuste Liidu büroost

S. Roosikrantsi 12, Tallinna.

Hinnaga 10 senti poogen

(20 tükki).

◆

Aasta vahetusel.

Jättes vana aasta kõigi selle sündmustega ja astudes järgmisesse ajavahemikku, igäüks meist usub kindlasti uuelt paremat ja ilusamat. Valitsev depressioon on väljakutsunud üldise kaebamise- ja hädaldamismaania, mis ähvardab kujuneda kui moeasjaks. Ja justkui aitaks kaebamine olukorra kitsikusest välja parematele aegadele.

Kuid on salgamata tõsiasi, et olukord siiski küllaltki on tõsine, milline asjata ei anna põhjust nurinatele.

Üleilmilise majandusliku depressiooni laine on juba aastaid valitsenud ja näib aina süvenevat, puudutamata jättes ka mitte meie riigi- ja rahvamajandust. Ja sellest pole pääsenud muidugi ka meie omavalitsused, kes selle surutise karmi kätt teravalt on tunda saanud. Kui omavalitsuste tulud juba käesoleva aasta eelarves vähenesid ja sellega omavalitsused olid sunnitud kulusid võimalikult kokku tõmbama, siis seda halvavamalt on mõjunud omavalitsuste tegevusele tulude mitteõigeaegne ja ebakorralik laekumine.

Kuiagi ajad omavalitsustele on majanduslikult rasked olnud, on hea tahte ja tööga neist raskustest siiski üle saadud. Ja seda head tahet ja püsivust on omavalitsustegelastel veel küllaldaselt leidunud.

Kuid teisest küljest ei saa märkimata jätta asiolu, et seda head tahet ja ennast-salgavat tööd on püütud halvata ringkondade poolt, kes väliselt tegutsevad küll rahva huvides ja kokkuhoiu lipu all, kuid tegelikult on väljas ainult demagoogia tegijatena ja meeoleolu segajatena.

On arusaadav, et rahva poolt on praeguses olukorras tervitatav iga samm, kus aga on näha või kuulda kokkutõmbamise võimalustest, sest valitseval surutise ajajärgul on sõnal „kokkuhoid“ maagiline mõju.

Võiks arvata, et üldises „koondamise ajajärgus“ oleks massi poolt tervitatav igasugune koondamine, nii et meie riigiki ka omavalitsuste asutustest vaevalt midagi järele jääks. Käesoleval juhul on juttu just maavalitsuste kaotamise püüetest. Selle „ideoloogia“ eesvõitlejad just on kasutanud vastava asutuse üksikuid vähemaid organisatsioonilisi puudusi ja ka valitsevast majanduslikust depressioonist tingitud seisukorda, et rahva meeoleolu ühe osa omavalitsuste vastu ülesse kihutada.

Kuid tegelikud kalkulatsioonid ja andmed, mis asjatundjate asutuste ja isikute poolt tehtud, näitavad, et selle suure „kokkutõmbamisega“ vaevalt mõni miljon senti ehk kokkuhoida saab. Ja seegi on veel küsitav. Kuid selle vastu oleme ohverdanud osa oma omavalitsuse asutustest ja pole kaugeltki kindel, et oleme saanud organisatsiooniliselt parema ja vastuvõetavama.

Kui läinud aastast ei saa meeletule-tada rahuldustundega, siis kindlasti igäüks loodab, et midagi paremat annab ehk eelolev aasta.

Ei saa aga trööstida ennast ainult paljude soovidega ja lootustega. Praegune konkreetne olukord on igatahes sarnane, et pole loota järsku pööret paremusele majandusel.

Riigi eeloleva aasta eelarve on koostatud võimaliku kokkutõmbamise tähe all ja on, võrreldes käesoleva aasta eelarvega, ligikaudu 10% võrra vähendatud. Sel-line suur kokkutõmbamise on mõeldav ainult äärmise kulude kärpimisega.

On arusaadav, et omavalitsused oma eeloleva aasta eelarves sama kokkutõmbamise tähe all peavad toimima. See on paratamatu, kuna omavalitsuste tulud vähenavad veelgi. Juba riigi toetused omavalitsustele eriülesannete täitmiseks vähenevad uue eelarve järele tähelepandavalt. Üksi teede ja sildade ehitamiseks ja korrashoiuks määratud summa on vähenenud 750.000 kr. võrra. On arusaadav, et sellega teede korrashoiuks määratud summad omavalitsustele vastavalt ka vähenevad.

Teisest küljest on riik seadusandlikul teel juba asunud otsemaksude vähendamisele, et vastu tulla kodanikele, eriti aga põllupidajatele, kes võib olla kõige karmimalt depressiooni survet tunda saavad. Nii on juba maal asuvate kinnisvarade kinnisvaramaksu maksumäära vähendatud, Maal asuvate kinnisvarade kinnisvaramaksu seaduse muutmise seadusega (RT 29. dets. 1931. a. nr. 112). Loomulikult, et sellega riigi sissetulek maksust peab kahanema. Samuti on seda loota ka tulumaksust, kuna riigi uues eelarves on sissetulekud tulumaksust umbkaudu $\frac{1}{3}$ võrra vähem ettenähtud, kui käesoleval aastal. Järjelikult peab sellega ka omavalitsustele kuuluv maksuosa vähenema, milline omakorda kaasa aitab üldisele

omavalitsuste tulude vähenemisele. Kui siia juure liitub veel maksude mittekorralik ja -õigeaegne laekumine, nagu see eriti viimastel aastatel ilmsiks tulnud, siis on selge, et tulude osa eeloleva aasta omavalitsuste eelarves tunduvalt väheneb. Paratamatult tuleb vastavalt ka kulude osa kokku tõmmata. Ja uue eelarve on omavalitsused sunnitudgi võimalikult kokkutõmbamise tähe all koostama ja peavad selleks tarvitusele võtma isegi radikaalseid vahendeid. Sest ainult äärmise enesepingutusega ja kitsendusega suudame üle saada rõhuvast majanduslikult surutisest.

On kindel, et majanduslikud raskused on võidetavad hea tahte ja töö juures. Ja seda head tahet ja kindlust leidub veel küllaldaselt meie omavalitsuste tegelastel, kuigi seda, nagu juba tähendatud, ähvardab ehk halvata valitsev demagoogia omavalitsuste ja selle tegelaste, eriti aga maavalitsuste vastu.

Isikud, kes vastutustundeta on algatanud selle aktsiooni, milline õieti kannab puht poliitilist iseloomu, vist isegi ei ole arvestanud sellega, millisesse olukorda nad võivad viia omavalitsustegelased kohapeal. On arusaadav, et ülesse kihutatud meeoleu, milline valitseb omavalitsuste, eriti maavalitsuste vastu, kuigi hästi

ei saa mõjuda kohapealsete omavalitsustegelaste meeolule ja töö produktiivsusel.

Sellepärast, just omavalitsuste töö edukuse ja seisukorra selgituse huvides peaks käesoleva aasta jooksul omavalitsuste, eriti maavalitsuste edaspidises korralduses täiesti selgusele jõutama. Sarnane vastutustundeta käitlemine ühe osa meie avalikõiguslikke funktsioone teostavate asutustega on lubamatu ja ebaloomulik. Ja asja otsustamine ühes ehk teises suunas on vajaline. Sellest on arusaanud ka meie poliitilised parteid, kes peaaegu eranditult küsimust ühel ehk teisel teel on käsitanud ja isegi oma kongresside päevakorras omavalitsuste reformi küsimust on arutanud ja mõningate rühmituste poolt isegi juba kindlad resolutsioonid on vastu võetud. Tuleb vaid soovida, et kõik rühmitused omavalitsuste reformi küsimuses kindlale seisukohale jõuaks ja et need seisukohad oleks enam-vähem kooskõlastatavad. Kuid ei tahaks uskuda, et need seisukohad kujuneksid omavalitsuste vastaste huvidele vastavalt, vaid tuleks siiski loota, et meie poliitilised erakonnad ja nende juhid arusaavad omavalitsuste tõelisest väärtusest ja selles suunas ka reformi küsimuse lahendavad.

Järelvalve teostamine valla- ja aleviomavalitsuste tegevuse üle perekonnaseisu-asjade alal.

Teofil Teder.

(Maavalitsuste adm. osakonna juhatajate ja vallarevidentide nõupidamisel, 17. dets. 1931. a., peetud referaat.)

Perekonnaseisuseaduse § 10 määrab, et omavalitsuse perekonnaseisuametnikkude kohta on maksev üldine omavalitsuste järelvalve kord.

Üldine omavalitsuste järelvalve kord on ettenähtud Omavalitsuse ajutise järelvalve seaduses (RT. 78 — 1919). Selle seaduse § 1. põhjal kuulub Kohtu- ja siseministri võimkonda järelvalve linna, maa, valla ja alevi omavalitsuste tegevuse seaduslikkuse üle. Sama seaduse § 3 põhjal teostab Kohtu- ja siseminister järelvalvet valla ja alevi omavalitsuste tegevuse seaduslikkuse üle maavalitsuste kaudu. Järjekult tuleb valla- ja aleviomavalitsuste perekonnaseisuametnikkude tegevuse seaduslikkuse üle järelvalvet teostada ka vastaval maavalitsusel.

Riigikohus on seletanud (Riigikohtu adm. o. toim. nr. 348/1923., „Õigus“ nr. 6 — 1923.), et Kohtu- ja siseministril on Omavalitsuse ajutise järelvalve seaduse § 1 põhjal õigus teha korraldusi valla- ja aleviomavalitsuste tegevuses ilmsikstulnud väärnähtuste kõrvaldamiseks. Kui sama seaduse § 8 määrab, et valla ja aleviomavalitsuse tegevuse seaduslikkuse järelvalvamiseks on maavalitsusel samad õigused ja kohused, kui Kohtu- ja siseministril linna- ja maaomavalitsuste kohta selle seaduse §§ 4—7 ettenähtud korras, siis ei või sellest järeldust teha, nagu mõned teevad, et Kohtu- ja siseministril neid õigusi ei ole valla- ja aleviomavalitsuste suhtes.

Järelvalve ülesandeks on valvata pere-

konnaseisuametite tegevuse seaduslikkuse üle. Järevalve teostamiseks on nii Kohtu- ja siseministril enesel, või oma volinikkude kaudu, kui ka maavalitsustel õigus valla- ja aleviomavalitsusasutiste asjaajamist igal ajal revideerida, neilt pärida seletusi ja nõuda asjasse puutuvaid dokumente. Muidugi selle vahega, et Kohtu- ja siseministeerium võib seda teha üleriiklises ulatuses, kuna maavalitsus oma maakonna territooriumi piirides.

Perekonnaseisuseaduse § 13 põhjal on perekonnaseisuametnikud kohustatud iga uue aasta algul saatma eelmise aasta sünni-, abielu- ja surmaaktide teised eksemplarid Kohtu- ja siseministeeriumile. Kohtu- ja siseministeeriumis vaadatakse esitatud aktid läbi, juhitakse tähelepanu puudustele ja kviteeritakse aktide kättesaamist (Prk. s. j. § 85). Kui selgub aktide läbi vaatamisel, et neis leiduvad puudused, mis ei saa kõrvaldada ilma aktide tagasisaatmiseta, saadetakse aktid tagasi puuduste kõrvaldamiseks teatud tähtaja jooksul. Kohtu- ja siseministeeriumis peetakse aktiraamatute teiste eksemplaride register, kuhu märgitakse iga aasta kohta perekonnaseisuametilt esitatud sünni-, abielu- ja surmaaktide arv, esitamise aeg, tagasisaatmise aeg puuduste kõrvaldamiseks jne. Tähendatud register võimaldab saada ka teatava ülevaate perekonnaseisuametniku korralikkuse kohta.

Perekonnaseisuseaduse § 27 põhjal saadavad perekonnaseisuametnikud Kohtu- ja siseministeeriumile kohtuotsuste ärakirjad ühes ärakirjadega tehtud parandustest vastavate paranduste tegemiseks aktide teistes eksemplarides. Peale selle tuleb neil saata ka vallaslaste seadustamise ja teiste märkuste ärakirju.

Enne nende märkuste sissekandmist aktiraamatutesse kontrollitakse ministeeriumis nende seaduslikkust.

Sellest näeme, et teataval määral on järevalve omavalitsuste perekonnaseisuametnikkude üle koondatud vahenditult Kohtu- ja siseministeeriumile.

Peale selle korraldab Kohtu- ja siseministeerium perekonnaseisuametite revideerimisi ka koha peal perekonnaseisumetes.

Omavalitsuste perekonnaseisuametite suhtes korraldab ministeerium niisuguseid revideerimisi peamiselt, kui on andmeid korralagedusest või tarvilik on ülevaadet saada maavalitsuse järevalve võimalisusest.

Tegelik elu on näidanud, et kohapealne perekonnaseisuametite revideerimine on väga tarvilik. Eriti tähtis on kohapealne revisjon omavalitsuste perekonnaseisumetes. Kohapealne valla- ja aleviomavalitsuste perekonnaseisuametnikkude revideerimine on vastava maavalitsuse ülesanne ja seda peab maavalitsus toimetama, nagu üldist asjaajamise revideerimist vähemalt kord aastas (Baltimaa valakogukondade sead. 1906. a. § 33, VSK II k. Kubermangu sead. § 18 märkuse lisa). See ongi peaaegu ainuke maavalitsuste järevalve teostamise abinõu perekonnaseisuametite suhtes.

Et tagajärjekalt perekonnaseisu asjaajamist revideerida, peavad revidendil olema põhjalikud teadmised sellel alal. Pealegi kus revideerimine peab olema ühtlasi instrueerimine.

Peab tunnistama, et maavalitsuste revideerimised perekonnaseisu asjade alal on senini olnud võrdlemisi puudulikud, mõni üksik maavalitsus väljaarvatud. Siiski on viimasel ajal ses suhtes teatavat paranemist märgata. Kuid on olemas veel paar maavalitsust, kes perekonnaseisumeti ala senini üldse ei ole revideerinud, mis muidugi lubamata nähtus.

Tarvilik on, et revideerimine üle riigi teostuks ühtlase kindla kava järgi. Viimastel aastatel on Kohtu- ja siseministeerium oma revideerimistega piüdnud maavalitsustele perekonnaseisu asjade revideerimise alal teatavat eeskujut anda. Kohtu- ja siseministeeriumil on selles suhtes praktikas välja kujunenud järgmine kava, mida tuleb soovitada tarvitusele võtta ka maavalitsustel.

Revideerimisega koha peal tuleb kindalks teha:

I. Sünniregistreerimise alal.

1. a) Kas on kõik revideerimise päevani koostatud sünniaktid õieti sünniregistri tähestikku sisse kantud. Kas tehakse tähestikus vahet aastate järgi. Kas isikud, kes sündinud ühel aastal ja registreeritud teisel aastal, on sissekantud mõlema aasta tähestikku, s. o. nii sünni kui ka registreerimise aasta järgi. Kas täiendava akti kokkuseadmisel on tähestikku märgitud esialgse akti lehekülje numbri kõrval ka täiendava akti lehekülje number. Kas on täiendava aktiga, kohtu otsusega või Kohtu- ja siseministri otsusega tehtud nimede parandused kantud vastava tähe all tähestikku (Prs. s. § 15 RT.

191/192 — 1925., Prs. s. j. § 21 RT. 4 — 1930., §§ 22, 57 RT. 48 — 1926.).

b) Kas aktiraamatu teise eksemplari tähestik on peetud (Prs. s. j. § 23 RT. 84 — 1928.).

2. Kas on aktides märgitud, vastavatel kordadel, akti ärakirja saatmist teisele omavalitsusele, kas see saatmine on sündinud seaduslikul tähtajal ja millal, misuguse perekonnaregistri kõiite ja lehekülgede all seal tehtud akti põhjal sissekanded, või, kui sissekanded tulid teha perekonnaregistrisse samas omavalitsuses, kus akt kokku seatud, kas on see nõute kohaselt aktis ära märgitud (Prs. s. §§ 21, 25, 35, 36 RT. 191/192 — 1925., Prs. s. j. § 19 RT. 84 — 1928., § 20 — RT. 48 — 1926, KS Adm. o. ringkiri 15. apr. 1929. nr. 300 p. 6).

3. Kas iga akti äärel on märgitud omavalitsuse nimetus, akti number, vastasündinu perekonnanimi, nimi, (Prs. s. j. § § 10, 16 RT. 48 — 1926.).

4. a) Kas aktid on varustatud lehekülje numeratsiooniga ja kas iga aasta viimane akt on suletud Prs. s. juhtnõõride § 16 ettenähtud märkusega.

b) Kas täissaanud akti raamat ja uus raamat on varustatud Prs. s. j. § 17 ettenähtud märkusega (RT. 48 — 1926.).

5. a) Kas sünniaktid on kirjutatud puhtalt, (akti raami piirides) ühe käekirjaga, vastupidava tindiga, sõnade lühendamata, kustutamata.

b) Kas enne akti allakirjutamist aktis tehtud parandused on õiendatud nõuete kohaselt.

c) Kas akti äärele tehtud märkused ja õiendused kannavad nende tegemise aja märkust ja perekonnaseisuametniku allkirja.

d) Kas aktides on tühjad kohad ridadel täidetud robasjoontega ja kas on vormalis üleliigseks osutunud trükitud sõnad läbi tõmmatud õigejoonega (Prs. s. § 14 RT. 191/192 — 1925. Prs. s. j. §§ 11, 12, 15, 54, 59 RT. 48 — 1926.).

6. Kas sünniaktide põhjal on tunnistusi välja antud, jaataval korral kas aktide äärel on märgitud tunnistuse väljaandmise aeg (Prs. s. § 27 RT. 191/192 — 1925. Prs. s. j. § 78 RT. 48 — 1926.).

7. a) Kas sisaldavad sünniregistris peale viimast revisjoni kokkuseatud aktid kõik sünniaktides märkida ettenähtud andmed;

b) Kas vastasündinu sünniaeg kirjutatakse tähtedega;

c) Kas aktid on asjaosaliste ja pere-

konnaseisuametnikult allakirjutatud;

d) Kas jooksva aastal aktide teised eksemplarid on peetud ja vastavad esimestele eksemplaridele (Prs. s. §§ 29—33 RT. 191/192 — 1925., Prs. s. j. § 13 RT. 84 — 1928., §§ 14, 18, 25, 28, 29 RT. 48 — 1926., §§ 26, 27 RT. 27 — 1931.).

8. Katsena mõne akti kohta, kas akti sissekanded vastavad sisuliselt materjaal-nõuetele, ja kas andmed on õieti märgitud, näiteks, kas abielulaps ei ole ehk seadusevastaselt sissekantud vallaslapsena, kas vanemate sünniaeg on õieti arvatud ümber vanalt kalendrilt uuele, kas vanemate nimed on märgitud akti kooskõlas nende algdokumentidega jne. (Balti eraseaduse § § 132—150, 163—166, 173, Prs. s. j. § § 6, 28 RT. 48 — 1926.).

II. Abieluregistreerimise alal.

1. a) Kas on kõik abieluaktid õieti sissekantud tähestikku. Kas on märgitud iga tähe all enne uue aasta esimest kanne aasta number. Kas on täiendava aktiga või kohtuotsusega tehtud nimede parandused kantud vastava tähe all tähestikku (Prs. s. § 15 RT. 191/192 — 1925. Prs. s. j. § 21 RT. 4 — 1930., §§ 22, 57 RT. 48 — 1926.).

b) Kas aktiraamatu teise eksemplari tähestik on peetud (Prs. s. j. § 23 RT. 84 — 1928.).

2. Kas on aktides märgitud, vastavatel kordadel, akti ärakirja saatmist teisele omavalitsusele, kas see saatmine on sündinud seaduslikul tähtajal ja millal, misuguse perekonnaregistri kõiite ja lehekülgede all seal tehtud akti põhjal sissekanded, või kui sissekanded tulid teha perekonnaregistrisse samas omavalitsuses kus akt kokku seatud, kas on see nõuete kohaselt aktis ära märgitud (Prs. s. §§ 21, 25, 46, RT. 191/192 — 1925., Prs. s. j. § 19 RT. 84 — 1928., § 20 — RT. 48 — 1926., KS adm. o. ringkiri 15. apr. 1929. nr. 300 p. 6).

3. Kas iga akti äärel on märgitud omavalitsuse nimetus, akti number, abellujate perekonnanimed (Prs. s. j. § 10, RT. 48 — 1926.).

4. a) Kas aktid on varustatud lehekülje numeratsiooniga ja kas iga aasta viimane akt on suletud Prs. s. juhtnõõride § 16 ettenähtud märkusega.

b) Kas täissaanud aktiraamat ja uus raamat on varustatud Prs. s. j. § 17 ettenähtud märkusega (RT. 48 — 1926.).

5. a) Kas abielu aktid on kirjutatud puh-

talt (akti raami piirides) ühe käekirjaga, vastupidava tindiga, sõnade lühendamata, kustutamata.

b) Kas enne allakirjutamist aktis tehtud parandused on õiendatud nõuete kohaselt.

c) Kas akti äärele tehtud märkused ja õiendused kannavad nende tegemise aja märkust ja perekonnaseisuametniku allkirja, kas kohtuotsuste põhjal tehtud ääremärkused vastavad Prs. s. j. § 58, 59 nõuetele.

d) Kas aktides on tühjad kohad ridadel täidetud roobasjoontega ja kas on vormularis üleliigseks osutunud trükitud sõnad läbitõmmatud õigejoonega (Prs. s. § 14, RT. 191/192 — 1925., Prs. s. j. §§ 11, 12, 15, 54, 58, 59 RT. 48 — 1926.).

6. Kas abieluaktide põhjal on tunnistusi väljaantud, jaataval korral, kas aktide äärel on märgitud tunnistuse väljaandmise aeg (Prs. s. j. § 78, RT. 48 — 1926.).

7. a) Kas sisaldavad abieluregistris peale viimast revideerimist kokku seatud aktid kõik abieluaktis märkida ettenähtud andmed.

b) Kas abiellumise aeg on märgitud tähtedega.

c) Kas aktid on abiellujate, tunnistajate ja perekonnaseisuametniku poolt alla kirjutatud.

d) Kas jooksva aastal on aktide teised eksemplarid peetud ja kas nad vastavad esimestele eksemplaridele (Prs. s. § 44, 45, 47, 48, RT. 191/192 — 1925, Prs. s. j. § 13, RT. 84 — 1928., §§ 14, 18, RT. 48 — 1926, §§ 41, 42, RT. 27 — 1931.).

8. Kas on rikutud silmnähtavalt abielluastumise eeltingimusi, näiteks kas on alaealiste abielu registreerimiseks nõutud vanemate või eestkostja kirjalik nõusolek, kas on leskedelt, kellel on allaealisi lapsi, nõutud abiellumisel vaestelastekohtu tunnistust jne. Viimane nõudmine ei maksa Petsrimaa ja Narvoovatagustes valdades. (Abielu sead. §§ 2—9, 11, BES. §§ 278, 283, 284, 287).

9. Katsena mõne akti kohta, võrreldes neid lisatoimetustega, kas abiellujate sünniajad on õieti märgitud uue kalendri järgi, kas abiellujate nimed on märgitud akti kooskõlas nende algdokumentidega jne. (Prs. s. j. §§ 6, 32, RT. 48 — 1926, 41 RT. 27 — 1931.).

10. a) Kas abieluregistri lisatoimetus on revideerimise päevani korraldatud nõuete kohaselt (Prs. s. j. § 87, 88 RT. 48 — 1926.).

b) Kas abieluteateleht või kirjalik teadaanne sisaldab nõuetavad andmed; kas teatelehel on märgitud abiellumise kuulutuse väljapanemise aeg ning koht (Prs. s. j. §§ 31, 33 RT. 48 — 1926.).

11. Kas abielu kuulutamise eeskirjad on õieti täidetud, nimelt kas kuulutus sisaldab nõuetavad andmed ja on alla kirjutatud ja varustatud pitsati jäljendiga, kas on kuulutatud õiges kohas ja täis 14 päeva. Kas teistelt perekonnaseisuametnikkudelt saadetud kuulutused saadetakse õigeajaliselt vastava teatega tagasi, kas abielu on sõlmitud 6 kuu jooksul peale kuulutamist (Prs. s. § 39, 40, RT. 191/192 — 1925, Prs. s. j. §§ 33—37 RT. 48 — 1926., K. S. amd. o. ringkiri 11. I. 1928. nr. 2772 p. 1. kõigile maavalitsustele).

III. Surma registreerimise alal.

1. a) Kas on kõik surmaaktid õieti sissekantud tähestikku. Kas on märgitud iga tähe all enne uue aasta esimest kanne aasta number. Kas isikud, kes on surnud ühel aastal ja registreeritud teisel — on sissekantud mõlema aasta tähestikku ja kas niisuguste juhtumite jaoks on jäetud tähestikus ruumi. Kas täiendava akti kokkuseadmisel on tähestikku märgitud esialgse akti lehekülje numbri kõrval ka täiendava akti lehekülje number (Prs. s. § 15 RT. 191/192 — 1925, Prs. s. j. § 21 RT. 4 — 1930., §§ 22, 57 RT. 48 — 1926.).

b) Kas aktiraamatu teise eksemplari tähestik on peetud (Prs. s. j. § 23 RT. 84 — 1928.).

2. Kas on aktides märgitud vastavatel kordadel, akti ärakirja saatmist teisele omavalitsusele, kas see saatmine on sündinud seaduslikul tähtajal ja millal misuguse perekonnaregistri kõiite ja lehekülje all seal tehtud sissekanded, või millal teatatud surmaakti ärakirja kättesaamisest või kui sissekanded tulid teha perekonnaregistrisse samas omavalitsuses kus akt kokkuseatud, kas on see nõuete kohaselt aktis ära märgitud (Prs. s. §§ 21, 25, 58 RT. 191/192 — 1925., Prs. s. j. § 19 RT. 84 — 1928., § 20 RT. 48 — 1926., KS. adm. osak. ringkiri 30. dets. 1930. a. nr. 1422 p. 3).

3. Kas iga akti äärel on märgitud omavalitsuse nimetus, akti number, surnu perekonnanimi, nimi, surnultsündinu kohta ainult perekonnanimi jne. (Prs. s. j. §§ 10, 49 RT. 48 — 1926., § 51 RT. 27 — 1931.).

4. a) Kas aktid on varustatud lehekülje numeratsiooniga ja kas iga aasta viimane akt on suletud Prs. s. juhtnööride § 16 ettenähtud märkusega.

b) Kas täissaanud aktiraamat ja uus raamat on varustatud Prs. s. j. § 17 ettenähtud märkusega (RT. 48 — 1926.).

5. a) Kas surmaaktid on kirjutatud puhtalt, ühe käekirjaga, vastupidava tindiga, sõnade lühendamata, kustutamata.

b) Kas enne allakirjutamist aktis tehtud parandused on õiendatud nõuete kohaselt.

c) Kas akti äärele tehtud märkused ja õiendused kannavad nende tegemise aja märkust ja perekonnaseisuametniku allkirja.

d) Kas aktides on tühjad kohad ridadel täidetud roobasjoontega ja kas on vormalari tekstis üleliigseks osutunud trükitud sõnad läbitõmmatud õigejoonega (Prs. s. § 14 RT. 191/192 — 1925., Prs. s. j. §§ 11, 12, 15, 54, 58, 59 RT. 48 — 1926.).

6. Kas surmaaktide põhjal on tunnistusi välja antud, jaataval korral, kas aktide äärel on märgitud tunnistuse väljandmise aeg (Prs. s. j. § 78 RT. 48 — 1926.).

7. a) Kas sisaldavad (peale viimast revideerimist) surmaregistris sissekantud aktid kõik surmaaktis märkida ettenähtud andmed (eriti tähelepanna, kas peale 1. apr. 1931. lesk-, lahutatud- ja abielunaiestele koostatud surmaaktides on märgitud ka nende vallaspõlve perekonnanimi).

b) Kas surmaaeg on märgitud tähtedega;

c) Kas aktid on allakirjutatud perekonnaseisuametnikult ja kas see nõuetav teadaandjalt;

d) Kas jooksva aastal on aktide teised eksemplarid peetud ja vastavad andmete poolest esimestele eksemplaridele (Prs. s. § 55 RT. 191/192 — 1925., Prs. s. j. §§ 45, 51, RT. 27 — 1931., §§ 14, 18, 46—50 RT. 48 — 1926.).

8. Kas aleviomavalitsuse perekonnaseisuametis on kõigis surmaaktides surma põhjus märgitud arsttunnistuse põhjal (Arstliikude surmatunnistuste määrus RT. 75 — 1929.).

IV. Protokolliraamatu pidamise alal.

1. Kas protokolliraamatusse sissekantud protokollid on seadusepärased.

V. Perekonnaregistri pidamise alal.

1. Kas täissaanud perekonnaregistri köide on varustatud Prs. s. juhtnööride § 74 ettenähtud märkusega (RT 48 — 1926.).

2. a) Kas sisaldab iga perekonnaregistris avatud lehekülge nõuetavad andmed. b) Kas andmed on märgitud selleks ettenähtud lahtritesse. c) Kas abiellumise aja ja laste märkimisel on peetud kinni kromoloogilisest järjekorrast (Prs. s. §§ 2, 6 RT 191/192 — 1925, Prs. s. j. §§ 61, 63—69, 71—73 RT 48 — 1926, § 62 RT 27 — 1931).

3. Kas leidub perekonnaregistris õiendamata parandusi.

4. Kas sissekanded on dokumentaalselt tõestatud. Kas lisatoimetused leiduvad dokumentid on juriidilise maksvusega (Prs. s. §§ 2, 6 RT 191/192 — 1925, Prs. s. j. § 61 RT 48 — 1926, KS adm. o. ringkirjad 7. nov. 1928 nr. 3030 p. 5, 15 apr. 1929 nr. 300 p. 5, 30. dets. 1930 nr. 1422 p. 4).

5. a) Kas lisatoimetused on nõuete kohaselt korraldatud (Prs. s. j. §§ 87,88 RT 48 — 1926).

6. a) Kas on perekonnaregistris puuduvate andmete kohta dokumentide saamiseks asjaosaliselt kodanikult, samme astutud.

b) Kas on, kui osutund võimatuks maksvaid dokumente saada, koostatud protokoll vorm nr. 13 andmete tõendamiseks, või kui isiku vanemate sünniaegasid ja kohtasid oli võimata kindlaks teha, kas leidub lisatoimetuses asjaosalise kodaniku sellekohane allkiri (Prs. s. j. §§ 60, 62 RT 27 — 1931).

c) Kas on avatud kõigile kodanikkudele, kellele see Prs. s. j. § 60 põhjal kohustuslik, perekonnakirju.

7. a) Kas perekonnaregistri tähestiku kaarte on välja kirjutatud kõikide avatud lehekülgede kohta, b) kas isikute kohta, kes surnud või kelle perekonnakirju on üleviidud, on tehtud vastavad märkused kaartidele, c) kas isikutele, kel elus olnud perekonnanime muudatusi, on avatud kaarte ka endiste perekonnanimede järgi, d) kas tähestiku kaardid peetakse absoluutse tähestiku järjekorras (Prs. s. j. §§ 69, 70 RT 48 — 1926).

Üldisel alal.

1. a) Kas ametruum on otstarbekohaselt sisseseatud ja kas väliselt kui nii

sugune teatavaks tehtud, b) kas kuulutuse tahvel või kast on otstarbekohaselt välja pandud ja kas ametruumi lahtioleku aja kuulutus on nõuetekohane ja kergelt loetav (Prs. s. § 9 RT 191/192 — 1925, Prs. s. j. § 5 RT 48 — 1926).

2. a) Kas kõik registrid alates 1. juulist 1926 on olemas ja kas on nende kõide heas seisukorras, b) kas registrid hoitakse hävinemise, rikki- ning kaotamiseks eest kindlas kohas, c) kas aktiraamatu teised eksemplarid hoitakse kuni ärasaatmiseni esimestest eksemplaridest eraldatud kohas (Prs. s. j. §§ 83, 89 RT 48 — 1926).

Revideerimise tulemuste üle protokollis koostamisel tuleb selles, peale harilikult protokollis märgitavate andmete (revideerimise aja, revideeritava nime jne.), üksikasjalikult konkreetselt kirjeldada revideerimisel avalikuks tulnud puudused, ära märkides akti aasta ja number, perekonnaregistri kõite ja lehekülje number millel ja missugune puudus leidub. Selle vastu kui puudused mõnel alal ei leidu, võib protokollis kokkuvõtlikult märkida, näiteks: „Sünniregister peetud nõuetekohaselt“.

Muidugi mõista tuleb revidendil vastavad küsimused kindlaks teha isiklikult vastavaid raamatuid põhjalikult läbi vaadates ja lisatoimetustega võrreldes. Iga nõudmine olgu põhjendatud. Aluseta nõudmistest tuleb hoiduda, näiteks ei tule nõuda, et perekonnaregistris tühjad kohad ridadel täidetakse ridade roobasjoontega või, et lisatoimetusse tehakse ära kirju ka nen-

dest aktidest, mis kokkuseatud samas omavalitsuses, kus neid sissekantakse perekonnaregistrisse jne., nagu see praktikas ette tulnud, kuna niisugustel nõudmistel puudub alus.

Väga puudulikuks tuleb lugeda revisjon, kus lepatakse, nagu see praktikas ette tulnud, lihtsalt perekonnaseisuametnikule küsimuste esitamisega näiteks: „Kas perekonnaregister on nõuetekohaselt peetud“ ja protokollis märgitakse lakooniliselt perekonnaseisuametniku vastus „ja“. Niisuguse revideerimisega võib maavalitsus kergesti nõrga järeelvalve pärast kohtuliku vastutuse alla sattuda.

Lõpuks tuleb tähendada, et järeelvalve asutisena tuleb maavalitsusel lahendada ka kaebusi, mis esitatakse valla või alevi perekonnaseisuametniku tegevuse peale (Riigikohtu otsus 16.IV, 17. VI 1929 adm. o. t. nr. 537 I — 1929 ja 14. XI 1930 adm. o. t. nr. 282 I — 1930).

Samuti tuleb maavalitsustel valla- ja alevivalitsustele seletuspärimistel anda Perekonnaseisuseaduse teostamiseks tarvisminevad seletused.

Nendel juhtumistel aga, kui maksvates seadustes (Perekonnaseisuseadus, juhtnõõrid, Abieluseadus, Balti eraseadus jne.) perekonnaseisu muudatuste registreerimiseks küllaldest selgust ei leidu, tulevad küsimused maavalitsuste poolt saata lahendamiseks Kohtu- ja siseministeeriumile (Sisemin. adm. o. ringkiri 9. okt. 1926 nr. 504 kõigile maavalitsustele).

Vallaomavalitsuste raamatupidamise ümberkorraldamise kava.

H. Avikson.

Juba alevite arvepidamise korra eelnoo kohta „Maaomavalitsuses“ sõna võttes oli mul juhus tähendada, et alevite arvepidamise korra maksmapanemine peaks õigustama ka nende vallaomaval. raamatupidamise töö tuntavat vähenemist, kus praegu n. n. itaalia viisi järele täiesti asjatult suurt tööd tehakse. Ja Kohtuning Siseministeeriumi poolt koostatud uus vallaomav. arvepidamise kord tahab maksma panna valdadele ühtlase arvepidamise korra alevitega — põhijoontes.

Uus korra kava erineb praegu maksvast esijoones sellepöolest, et eelarvelise viisi asemele on võetud büdžetiline viis,

s. o. eelarvet, tema muudatusi ja täitmise vahesid ei kanta põhiraamatutest läbi. Nii jäävad läbikandmisele tegelikud operatsioonid, kuna kõik opereerimised oletustega kõrvale jäävad. Selles asjas sarnaneb uus kava praegu maksvusel oleva ameerika viisi arvestuskorraga. Teiseks põhimõtteliseks lahkuminekuks on olnud saadajäänud maksude arvestuskord. Ühed võtavad kindlasti sissetulevad maksuvõlad juba tuludena, teised mitte. Mõlemil viisil on oma head ja vead. Uue kava § 63 tahab selle küsimuse keskteega õiglaselt lahendada, tehes korralduse: „Pea-raamatu eelarvete deebitoride arvele kan-

takse lõppenud eelarveaasta eelarve järgi saadajäänud maksud, mille tasumise tähtaeg pikendatud, ja muud niisugused saadajäänud tulud, mille saamine kindel.“

Töörühkuse vähendamiseks on uus kavas kaks uuendust. Üksikoperatsioon ei kanta kassaraamatust läbi tuludes, vaid tehakse kviitungi kontsadel kokkuvõtte tulude iseloomu järele ja päevased tuled kantakse ühe liitlausendiga kassaraamatasse, millise võimaluse nägi ette ka praegu maksvusel olev ameerika viis. Uus žurnaliseeritud kassaraamat on praegu tarvituselolevast itaalia viisi kassaraamatust maksude hooajal mitusada korda lühem. Teiseks uuenduseks on meetodi vahetus. Itaalia viisi asemele on võetud parandatud saksa viis.

Itaalia viisi iseloomuliseks tunnusmärgiks on see, et iga operatsioon kantakse iseseisvalt pearaamatu kahele arvele. Saksa viis teeb sedasama kuude kokkuvõtetena, seega sadandeid ja tuhandeid korda lühemalt kui itaalia viis. Parandatud saksa viis annab kassa oper. erikokkuvõtetena žurnaali kaudu pearaamatasse, memoriaal oper. aga ükshaaval. Parandatud saksa viisi põhimõtetel on konstrueeritud ka praegu tarvitusel olev vallaomaval. ameerika viis. Selle viisi on omaks võtnud nüüd ka uus kava, eeskätt itaalia viisile vastavate kontokorrentjoontega paberil. Puht parandatud saksa viisi kõrval lubab uue korra § 30 tarvitada eriviisilist läbikannet: pearaamatu arvetele võib kanda ka kassaraamatu p ä e v a k o k k u v õ t t e d m e m o r i a a l i k a u d u. Päevakokkuvõtted vastavad inglise ja prantsuse viisidele, seega teoreetiliselt lubatavad, kuid nende läbikandmine memoraalist parandatud saksa viisi kohaselt sunnib paratamatult vasturääkima: annab asjatut tööd, kui meil on olemas juba žurnaliseeritud kassaraamat. Ja seda meil on. Harilikult inglise ja prantsuse viiside juures seda ei ole, mispärast seal kassaop. liitlausendite läbikandmine žurnaalist vajalik. Sellepärast tuleb kava § 30 tingimata muuta ja käesolevas olukorras, kui seda moodust üldse tahtakse ülesjätta, lubada kassaraam. liitlausendid otse ülekanda pearaamatasse parandatud itaalia viisi kohaselt.

Mitte ainult pearaamatasse oper. ülekandmise korras ei luba uue korra kava mitut variatsiooni, vaid ka meetodides puht vormilisel alal. Kava § 21 lubab parandatud saksa viisi kõrval pidada ka

raamatuid ameerika viisi järele, võttes tarvitusele kassaraamatu, memoriaali ja pearaamatu asemel ühe põhiraamatu žurnaal-pearaamatu.

Kas see, et ameerika viisile teisejärguline õigus antakse, et teda, tabelviisilist raamatup., võib tarvitusele võtta järelevalve asutuse eriloaga, õige on, on enam kui küsitav, sest väljamattes ainult üks valdade huvide seisukohast, tuleb eelistada sarnast raamatupid. viisi, mis lihtsam ja vallameestele arusaadav. Et seda üksi itaalia või saksa viis olla saaks, ei saa usutav olla nende raskuse ja andmete laialioleku pärast. Seda tõendavad need vallavalitsused, kes ameerika viisi senini tarvitanud ühemeelselt, ilma erandita, nagu Virumaa vallavalitsuste otsused raamatupid. viiside kohta näitavad. Ei hakka ruumi raiskama kõigi valdade otsustega. Toon vaid paar üksikut iseloomulist, mille sarnased ka teised:

Palmse vallavalitsus ütleb:

„Maksvuselolev ameerika süsteem on lihtsam ja ülevaatlikum, kui teistes maaes maksmapandud n.n. Looritsa süsteem. Ka on Virumaa valdades maksvuselolev süsteem vallategelastele arusaadavam, kui teine, sest paljudes ühistegelistes asutustes on tarvitusel ameerikasüsteemiline raamatupid. ja selle tõttu tegelased sellega juba tuttavad.“

Kohtla vallav. ütleb sedasama revisjoni komisjoni suhtes:

„Tavituselolev raamatup. viis (ameerika) on kõigiti otstarbekohane, võimaldab ülevaatlikuse, olles sealjuures vähe aeganõudev ja arusaadav ka valla revisjonikomisjonile.“

Sarnaselt ei otsusta ainult need, kes pikemat aega ameerikaviisilise raamatup. harjunud, vaid ka need, kes teise viisiga harjunud, kuid ka ameerikaviisilisse süvenenud. Salla vallav., kuhu hiljuti uus sekretär Järvamaalt Looritsa viisi juurest tuli, kirjutab, muidugi sekretäri seisukohalt:

„Praegu Virumaal tarvitusel olev raamatup. viis on eelistatavam teistes maakondades tarvituselolevast raamatupid. just sellepärast, et ta on ülevaatlikum ja annab vähem tööd.“

Need üksikud teiste Virumaa vallaomavalitsuste otsuste taolised otsused räägivad selget keelt. Neid ei suuda ka keegi ühegi väitega ümberlükata. Sellepärast, kui ei taheta üht eelistada, parem, ülevaatlikum ja kõigile arusaadav viis peaks

vähemalt ühevääriliseks tunnistatud saama viisiga, millele põhjendamatu eesõigus on antud.

Vallaomaval. raamatup. tulude osa eriti, on sedavõrt komplitseeritud, et grupeerimisi tuleb teha mitte ainult pearaamatu arvete, vaid rea tulude liikide järele. Seda ainult väljanõppimistega teha ei ole küllalt kindel ega edukas. Ka alajaotuse järele grupeerib tehinguid praegu Viru- ja Saaremaal tarvituselolev ameerika viisi oma kassaraamatutega. Sellepärast ütlebki Rakvere vallavalitsus oma otsuses muu seas: „Iseäranis on otstarbekohased praegused tabelviisilised kassaraamatud, milles avalduvad kõik sissetulekud ja väljaminekud.“ Kui võtta ameerika viisi tarvitusele võtmise luba § 21 redaktsioonis, siis jääb ära võimalus tarvitada neid heaks tunnistatud kassaraamatuid, kui erilise töö soodustajaid. Sellepärast peaks § 21 ümber redigeerima selles mõttes, et kassaraamat ei oleks tingimata ühendatud žurnaali-pearaamatuga.

Tulemusi see ju ei mõjuta, võimaldab ainult otstarbekohast tööd. Muud sihti ei tohiks uus kava ka taotleda, kui ühtlased arved ja ühtlane korrespondeerimine ühtlased tulemused kindlustab.

Ei taha korrespondeerimise viise käsitada hakata: viiks pikale, kuid seotult nendega ei saa puudutamata jätta arvete hulka. Uus kava näeb ette 27. arvet. Praegusel ameerika viisil on neid 17.

On paratamatu tõde, et ülearune arvete hulk suurendab tööd ja tõstab raamatute hulka, mida ka ülearune arvete kokkutõmbamine teeb. Arvete nimestiku koostamisel tuleb lähtuda seisukohast, et teatud oper. koondamine ühe arve alla ei nõuaks mitut abiraamatut või kõrval raamatuid, nagu näit. E. Valki kavad seda paratamatult teeks; samuti ei tohi nad nii väikese ulatuslikud olla, et meil nende tagajärjed tekivad ühetaolised abiraamatud. Need aga uue kava juures tekivad: on loodud asjatud eriarved, nagu kaks

hoiusummade arvet, kaks varanduste arvet jne. Teiseks tuleb arvete valikul välja minna seisukohast, et nende nimekiri oleks vaba arvetest, mis kunagi bilansis, aruandes, andmeid ei näita. Sarnased arved on aga aset leidnud arvete nimekirjas, et koguda aasta jooksul andmeid ja neid aasta lõpul üleanda teisele arvele, kes nad bilanssi viib. See üleande arve ise jääb aga segajaks arveks bilanssi. Sarnastest üleande arvetest vabastab end iga raamatupidaja, kellel asi anda otsustada. Käesoleval juhul tuleb see raskus kavast kõrvaldada, vastavalt korrespondeerimist muutes.

Ei saa nimetamata jätta samuti raamatupid. teadusega kooskõlatut § 28, mis käseb kassaraamatu kokkuvõtteid aasta lõpuni viia. Seda nõuet täites tuleb kokkuvõtteid teha üle lõpetamise joone. See on täiesti lubamata ja otstarbetu, kuna kahekordses raamatupidamises ei ole selleks mingit tarvet. Pearaamatu kassa arve täidab selle ülesande ja täiesti tarbetu on kahe raamatu üht ja sedasama tulemust otsida. Veel rohkem, see kord rikub kergesti parandatud saksa viisi juures liitlausendite õigusluse kontrollimise. See, mis lihtraamatupid. vajaline, võib kahekordses raamatup. sootu kõlbmatuks muutuda.

Vähemate puuduste juures ei mõtle peatuda, nagu abiraamatute (§ 31) oper. oma järjenumbriid, mis mitme arvega abiraamatutes üldse olla ei saa, raamatute sidumine eelarvel. mitmekohaliste andmetega, liig detailidesse kalduv eelarve, mis ainult tööd ja kulu suurendab, ilma tagajärge andmata, liig lühike aeg aasta aruande koostamiseks jne., sest see viiks pikale ja neid puudusi nähakse vast isegi kava kontrollimisel. Üht asja ei tohiks aga unustada: kui tahetakse senisest midagi paremat maksma panna, siis see parem peab vaba olema avalikuks tulnud puudustest ja tõesti parem olema seni olnutest.

Eelarveliste tulude ja kulude arvestamisest ja eelarve läbikandmisest pearaamatust.

Vallasekretär E. V.

Teatavasti sünnib eelarveliste summade arvestamine vallaomavalitsustes kaheksuguselt — A. L. süsteemi juures — eelarve läbikandmisega pearaamatust ja kõikide aastate eelarveliste summade ühiselt

arvestamisega, kuna H. A. süst. juures eelarve läbikandmiseta ja eelarveliste debitoride ja kreditoride pearaamatus eriarvetel ja eriarveraamatus — reskontros — arvestamisega.

Olles mõlemi viisi järgi töötanud ja tundes mõlemi viisi hüvesid ja pahesid, peab konstateerima fakti, et tunnustada tuleb ainult esimest s. o. eelarveliste tulude ja kulude ühiselt arvestamist, sest selline arvestus on otstarbekohasem ja palju vähem tööd nõudev.

Et selline ühine arvestus juba kaemat aega suuremalt jaolt valdades tarvitusel, siis võis uskuda, et ta jääbki üleriiklikult püsima, kuid kahjuks siiski mitte, sest uus vallaomavalitsuste arvepidamise kava näeb ette juba pearaamatus eelarveliste deebitoride ja kreditoride arved ja vastavalt ka eriabiraamatud eelmiste aastate saamata ja maksmata eelarvelistele summadele.

Peab imestama, miks on loobutud otstarbekohasemast arvestamisviisist ja mindud üle viisile, milline pole parem eelmisest, vaid suurendab ainult tööd. Kas on väga lugupeetud autor loobunud oma seisukohast, või on tegemist lihtsalt järelandmisega neile kõrvalisile isikuile, kes sellist arvestust ei poolda lihtsalt sellepärast, et nad pole küllalt tuttavad vallaomavalits. ülesannetega, vaid võtavad asja äriliste asutiste seisukohalt ega pole süvenenud vallaomavalitsuse arvepidamisse igakülgset.

Milline mõte on arvestada pearaamatus ja tulude-kulude raamatuis eelarvelisi tulusid ja kulusid mitmel arvel ja mitmes kohas, kuna sellel pole tähtsust ja nõuab asjata tööd ning erilist tähelepanu.

Kuna tegemist ühe ja sama eelarveliste tulude ja kuludega, siis peaks nende arvestamine sündima ka ühiselt, mil puhul pearaamatu eelarvel. tulude-kulude arved ja vastav abiraamat näitaksid juba eelarve täitmist tervikuna.

Nähtavasti ollakse arvamisel, et vallaal jääb aasta lõpuks saada ja maksta mõned üksikud summad, milliste liitmisel uue eelarve summadega poleks mõtet ega teeks raskusi ka nende eraldi arvestamine, kuid kahjuks ei teata, et saada ja maksta jääb mõnikord pool tervest eelarvest, eriti saada, kusjuures nende eraldi arvestamise juures tuleb päevast-päeva ja läbi aasta ühe ja sama tähtsusega eelarvelisi summe pearaamatus ja abiraamatuis arvestada kahekordselt, mis on kahekordne töö.

Arvepidamine peab nii korraldatud olema, et see nõuaks võimalikult vähem tööd, oleks kõigile arusaadav ja täidaks seejuures oma ülesande.

Ei tarvitseks arvepidamist keeruliseks ajada lihtsalt seepärast, et suuremates asutistes ja eriti äriasutistes tarvitusel olev moodne kahekordne arvepidamise viis näeb seda ette ja et mõned kõrvalised isikud, kuigi raamatupidamise eriteadlased, kuid teiselt alalt, ei poolda tarvitusel olnud arvest. viisi, sest teatagu, et nendes suurtes asutistes on ka ametis eriraamatupidajad ühes abiraamatupidajatega, kuid vallaomavalitsuses peab seda kõike tegema vallaasekretär, kes isegi tööga koormatud.

Võidakse ju iga aasta eelarve täitmist lahus arvestada, kuid kõigel sellel pole mingit mõtet.

Eelarveliste tulude ja kulude raamat peab hõlbustama eelarve täitmist ja seepärast peab meil tegemist olema ainult ühe eelarveliste tulude ja ühe eelarveliste kulude raamatuga, kus kõik eriliigilised saamata ja maksmata summad koondatud, et ei tarvitseks otsida neid mitmest raamatust, nagu väljamaksmiste juures krediidi kindlakstegemisel. Kui näiteks koolimaja ehitust teostatakse mitme aasta jooksul ja selleks krediit kulupoolel mitme aasta eelarves ette nähtud ning igal aastal ülejääkidega (jää maksta aasta lõpul) tegemist, siis peame ühe arve tasuma ühe aasta krediidist ja teise teise aasta krediidist ning väljamaksmisi (mõnikord isegi ühe arve järgi) arvestama mitmes raamatus ja mitmel ühenimelisel arvel, ning lõpuks kui tahame teada, palju oleme sel aastal koolimaja ehituse peale summe välja annud, siis on raske seda kindlaks teha.

Järjekult, eelarveliste kulude krediidid, kuulugu nad mitmele eelarvele, peaks ühte liidetada ja nende arvel väljamaksmised ühiselt arvestama.

Mis puutub tuludesse, siis ka nende eraldi arvestamisel pole mõtet pearaamatus ja tuluderaamatus, kuna maksuderaamatud seda ülesannet isegi täidavad.

Mõtet pole ka aasta-aruanDES eraldada eelmiste aastate saamata ja maksmata summe aruandeaasta omadest, vaid küllalt on andmetest, palju jäi saada ja maksta eelarvelisi summe aruandeaasta lõpuks. Tulude juures võiks selline vahe-tegemine sündida siiski, kuid mitte eraldi arvestamise teel, vaid maksuraamatute abil.

Kuna eelmiste aastate eelarvel. tulude ja kulude arvestamine soovitav eelarvel. tulude ja eelarvel. kulude arveil, siis osu-

tub möödapäasematuks ka käesoleva aasta eelarve läbikandmine pearaamatust.

Kui nüüd leitakse, et eelarvega arvestamine annab absurd tulemusi, samuti kui 1 lehm + 2 sülda puid + 4 naela seeni (vaata „Maaomavalitsus“ nr. 11 — 1928. aastal) ja seda selle tõttu, et pearaamatu tulude arve deebel-poolel arvestatakse algkreedit, tagasimakstud tulud ja üle eelarve saadud tulud, siis peab tähendama, et sarnaste näidetega võidakse kollitada ainult raamatupidamist mittetundjaid, sest iga teise pearaamatu arve juures võidakse lugeda välja samasuguseid tulemusi, kuna iga arve juures võib tulla ette arvelt arvele kandmisi, tagasimaksumid j. m. s., millised operatsioonid küll kunstlikult suurendavad pearaamatu arvete läbikäike, mis aga ei mõjuta saldot ja milline aga just tähtis ongi.

Eelarvel. tulude ja kulude arvete juures on aga päris loomulik selline arvestus, sest näiteks tagasimaksud peavadki seaduse järele (eelarve ja aruannete seaduse § 87) minema vastavate krediitide täiendamiseks, kuna ülemäära saadud tulud peab samuti kantama algkrediidi juure, sest vastasel korral pole saldo õige.

Imelik, miks ei peeta niisugust arvestust ebaloomulikuks näiteks eelarvel. debitoride ja eelarvel. kreditoride arvete korrespondeerimisel, kus tagasimaksud lähevad nii pearaamatus kui ka abiraamatuse algkrediidi poolele jne.

Mõnelt poolt väidetakse, et eelarvega arvestamine andvat palju tööd ja olevat keeruline, millest ei saavat paljudki jagu. Keerulikkusest ei saa juttugi olla ja mis puutub töösse, siis eelarve läbikandmine pearaamatust ja sellega ühenduses paar

lisaoperatsiooni aastas ei anna nimetamisväärselt tööd; kuid kui võtta arvesse seda suurt tööd, mis ühenduses eelarve tulude-kulude kahekordselt arvestamisega läbi aasta, siis ei saa juttugi olla töö suurenemisest, vaid eelarvega arvestamine (muidugi ühes eelarveliste tulude-kulude ühiselt arvestamisega) on pool sellest tööst, mis tehakse vastupidise arvestusviisi juures.

Eelarve läbikandmine pearaamatust on ka loomulik vallaomavalitsuses, sest eelarve on ju valla majandusliku tegevuse aluseks ja kogu vallavalitsuse tegevuse seisabki ainult eelarve täitmises, seega omab valla eelarve sootu teise tähtsuse kui näiteks mõne panga eelarve.

Vallavalitsuse eelarve ei ole mitte lihtne tegevuse kava, vaid ta on vankumata juhteks ja vallavalitsusele kohustav.

Eelarve vastuvõtmisega volikogult ja kinnitamisega järelvalveasutiselt tekivad vallavalitsusele, lisaks eelmistele, uued õigustused saadaolevate tulude näol, ja kohustused eelarve kulupoolel ülesloetud üldise heaolu eest hoolitsemise ja kodanike tarvete rahuldamise näol, millised õigused ja kohustused peaks ka arvestatama pearaamatus, kui valla kõigi õigustusi ja kohustusi näitajas.

Arvepidamise üldreeglite järgi ei või ka abiraamatusse teha olulisi sissekandeid pearaamatuta, näiteks ei tohiks eelarvel. tulude-kulude raamatuis ja maksuraamatuis märkida krediidi suurendamisi ja vähendamisi muidu kui pearaamatu kaudu, s. t., abiraamat peab pearaamatuga kooskõlas olema, seepärast on eelarve läbikandmine pearaamatust kahekordselt kohustav.

Märkusi kahe eelmise artikli kohta.

Eelpooltoodud kirjutistes — H. Aviksoni Vallaomavalitsuste arvepidamise korra kava ja vallasekretär E. V. Eelarveliste tulude ja kulude arvestamisest ja eelarve läbikandmisest pearaamatust, on arvustavalt käsitatud praegu sõelumisel olevat Kohtu- ja Siseministeeriumi poolt väljatöötatud vallaomavalitsuste arvepidamise korra kava.

Kuna nimetatud kava oli arutusel ka Liidu juhatuse koosolekul ja Liidu juhatuse oma kindlad seisukohad kava suhtes võttis ning ministeeriumile esitas, siis on siin avaldatud kirjutised ainult puht isik-

likkude seisukohtade väljendus.

Eelpool tähendatud kava lõpuliikluseks läbiharutamiseks ja parandusettepanekute ühtlustamiseks oli Kohtu- ja Siseministeeriumi poolt kutsutud 15. jaan. s. a. kokku ühiseks nõupidamiseks Vallasekretärade Seltsi ja E. Maaomavalitsuste Liidu esitajad. Nimetatud nõupidamisel saavutati peaaegu täieline kokkulepe ministeeriumi esitajatega ja ministeeriumi poolt lubati nii Vallasekretärade Seltsi kui ka Liidu poolt esitatud parandusettepanekud peaaegu täies ulatuses rahuldada. Kuigi Virumaa vallasekretärade

koosolekul 28. dets. 31. a. asuti eriseisukohale, siis 15. jaanuaril s. a. peetud nõupidamisel Virumaa vallasekretäride esitaja täiesti ühtus ministeeriumi seisukohadega.

Nii on loota, et lõpuks ometi saame üleriiklikult ühtlase valla arvepidamiskorra, mida on kaua juba oodatud ja mis tunduvalt kaasa aitab valdade asjaajamise ja arvepidamise ühtlustamisele.

E. Maaomavalitsuste Liidu ja omavalitsuste tegevus.

Eesti Maaomavalitsuste Liidu algatusel korraldati 16. dets. möödunud aastal maavalitsuste raamatupidajate ja 17. dets. maavalitsuste adm. osakondade juhatajate ja vallarevidentide nõupidamised, millised olid mõeldud peamiselt informatsiooniks ja töö ning asjaajamise ühtlustamiseks maakondades. Kummagist nõupidamisest võtsid osa kõigi maavalitsuste esindajad, peale Saaremaa, kelle esindajad nähtavasti valitseva tormi tõttu ilmuda ei saanud.

Maavalitsuste raamatupidajate koosolek 16. dets. 1931. a. Harju maavalitsuse ruumes.

Koosolekust võtsid osa, peale Saaremaa, kõigi maavalitsuste raamatupidajad ja Kohtu- ja Siseministeeriumi Administratiiv-osakonna maa-asjade juhataja hr. A. Loorits.

Koosoleku avab Eesti Maaomavalitsuste Liidu nimel hra J. Sõnajalg.

Ühel häälel valitakse koosoleku juhatajaks hra M. Orgo Järvamaalt ja protokolli kirjutajaks hra K. Bindsche, Pärnumaalt.

P ä e v a k o r d :

1. Maavalitsuste arvepidamise alal üleskerkivate küsimuste läbiarutamine ja selgitamine.
2. Läbirääkimised.

Referentide, härrade A. Loorits'a ja M. Orgo poolt ühiselt ettekantud ja koosoleku poolt läbiharutatud küsimuste kohta võeti vastu järgmised otsused:

1. Arvete ja raamatute lõpetamise kohta:

Raamatud lõpetada ja aruanded kokkuseada nii, et maavolikogu jõuaks 31. detsembriks aruanded vastu võtta.

2. Eelarve deebitoride ja kreditoride kohta:
  - a) Eelarve deebitoride arvel sissetulemata jäänud tulud pidada arvel järgmise eelarve aasta lõpuni, mil

sissetulemata osa kustutada, peale kinnisvaramaksu, mis kahe järgmise eelarveaasta jooksul kanda eelarve deebitoride arvele. Peale selle aja veel sissetulevad summad kanda jooksva aasta tuludesse. Pikendatud maksud, mis eelarve deebitoride arvele kantud, jätta sel arvel pikenduse lõpuni.

- b) Eelarve kreditoride arvelt maksta summe välja ainult järgmise eelarveaasta lõpuni, mil väljamaksmata osad kustutamisele kuuluvad ja ainult uue eelarve korras väljamaksta võidakse, väljaarvatud ehituskrediidid, millised kestavad ehituste lõpuleviimiseni.

3. Eelarve lisade esitamise kord:

Ühes teiste maavalitsuste asutiste ja ettevõtete eelarvete lisadega esitada ka eelarved nende asutiste kohta, milledele banšaal summana toetust antakse, kuid millede valitsemisest maavalitsus hoolekogu kaudu osa võtab.

4. Kinnisvaramaksu raamatukoha:

Kinnisvaramaksu raamatut võib pidada valdade järele maksuaastate eralduseta ja viivitus % näitamiseta, mille järeldusel arvepidamise korra § 55 raamatu kirjelduse 6 punkt ärajätta tuleb.

5. Maavalitsuste asutuste ja ettevõtete varanduste kohta:

Maavalitsuste asutuste ja ettevõtete kassa, põllusaadused ja nõuded ning kohustused näidata m/v. aruannetes eraldi varandusseisuna, millepärast neid üldvaranduse seis, vorm nr. 9, §§ 9 ja 10 aktivas ja passivas, ja § 1 aktivas läbikanda ei tule. Ettevõtted üldvarandusseisus näidata kapitalidest antud laenude ja ettevõtete arve deebet ehk krediti saldoga.

6. Tulumaksu avansi arvestus:

Tulumaksu arvel riigilt saadud avansid arvestada otse tulumaksu arvel.

7. Maksu maksjate allkirjade asjas:

Ilma dokumentideta kassasse maksumaksjatel kviitungite kantsadel allkirje mitte võtta (§ 19).

8. Teedekapitali materjalide arvestus:

Teedekapitali arvel muretsetud materjalid võimalikult otseteed teedekapitali kuludesse kanda.

Maavalitsuste Administratiiv-osa-konna juhatajate ja vallarevidentide nõupidamine

17. detsembril 1931, a. Tallinnas, Harju Maavalitsuse saalis.

Nõupidamisest võtsid osa: J. Markson ja J. Kolk — Pärnumaalt, E. Öunapuu — Tartumaalt, J. Nurk — Läänemaalt, A. Siitam — Viljandimaalt, P. Männik ja K. Vaht — Harjumaalt, J. Keiss — Võrumaalt, E. Sõnajalg — Järvamaalt, K. R. Ruus ja J. Tafenar — Valgamaalt, L. Kahkra — Virumaalt ja A. Zinkov — Petserimaalt.

Peale maavalitsuste esitajate võtsid nõupidamisest osa: O. Angelus, A. Loorits ja T. Teder Kohtu- ja Siseministeeriumist.

Koosoleku avamine ja juhatus valimine.

Koosoleku avab kell 1/2 11 homm. E. Maaomavalitsuste Liidu aseesimees P. Männik. Koosoleku juhatajateks valitakse P. Männik ja E. Öunapuu. Protokollivad: Liidu peasekretär F. Vellner ja sekretär H. Taklai.

Päevakord võetakse järgmiselt vastu:

1) Seisukoha võtmise küsimus üldise järevalve korras ja vallaomavalitsuste revideerimisel leitud puuduste kohta vallaomavalitsuste tegevuses.

2) Järevalve teostamine vallaomavalitsuse üldise asjaajamise alal.

3) Järevalve teostamine vallaomavalitsuse tegevuse kohta perekonnaseisu asjade alal.

4) Järevalve teostamine vallaomavalitsuse arvepidamise alal.

§ 1.

Seisukoha võtmise küsimus üldise järevalve korras ja vallaomavalitsuste revideerimisel leitud puuduste kohta vallaomavalitsuste tegevuses.

Selle küsimuse üle refereerib Kohtu- ja Siseministeeriumist A. Loorits.

Kõneleja annab kõige enne ülevaate revideerimise tulemuste kohta valdades 1931. a.

Maavalitsuste poolt on käesoleval aastal revideeritud 374 vallast — 273 valda, seega revideerimata jäänud 101 valda.

Revideerimise tulemused on olnud järgmised: häid valdu 117, rahuldavaid 133 ja halbu 23. Ministeerium on omalt poolt aasta jooksul suutnud revideerida 26 vallaval. ja ühe alevivalitsuse, kusjuures on silmaspeetud peajasjalikult neid vallavalitsusi, kus asjaajamine on leitud puudulik olevat.

Edasi peatub kõneleja maavalitsuste poolt kokkuseatavate vallavalitsuste revideerimise protokollide juures, mis oma sisu poolest on väga mitmesugused. Ühed protokollid sisaldavad ainult revideerimisel leitud puudusi, teised aga kirjeldavad ka korrasolevaid asju. Referent leiab, et protokollid peaks kirjeldava iseloomuga olema ja kõiki revideerimise tulemusi sisaldama.

Vallaomavalitsuse revideerimise protokoll peaks sisaldama järgmisi andmeid:

1) revideerimise aeg — algus ja selle lõpp, millest võib näha, kui kaua on revideerimine kestnud;

2) vallavalitsuse koosseis ja nende töö jaotus;

3) millal on ametitalituse päevad;

4) kassa seis ning selle koosseis.

Referent juhib ühtlasi tähelepanu sellele, et kassast peaks tulevikus kaduma igasugused avansi kviitungid, missuguseid nii tihti valdade kassast võib leida.

Arvepidamise alal:

1) Kassa koosseisu võrrelda kassaraamatuga ja tähendada ära kassaraamatuga viimase sissekande kuupäev;

2) võrrelda tulu ja kulu kviitunge kassaraamatuga;

3) võrrelda kassaraamatud maksuraamatutega;

4) võrrelda memoriaali läbikandeid dokumentidega ja tähendada ära viimase sissekande number ja kuupäev, millest

võib näha, kas raamatupidamine on revideerimise ajaga kooskõlas, või on maha jäänud;

5) võrrelda pearaamatut memoriaaliga.

Ka vallavalitsus terves koosseisus peaks vähemalt üks kord kuus kassat kontrollima ja raamatutega võrdlema.

6) Revideerimise juures tuleks kontrollida ka kulu kviitunge, kas need tarviliselt tempelmaksustatud on, niisama tuleks ka tulu ja kulu kviitunge sisuliselt kontrollida, et nad tarvilikke andmeid sisaldaks.

Eelarvete kontrollimist revideerimise juures referent ei pea tarvilikuks, kuna need nii-kui-nii enne maksamahakkamist maavalitsuste poolt kinnitamist peavad leidma;

7) Nõuda vallavalitsustelt, et maksuraamatud oleksid vallavalitsuste poolt kinnitatud ja allkirjutatud, mis nii tihti tegemata on;

8) Võrrelda maksuraamatute kuu kokkuvõtteid eelarveliste tulude ja kulude raamatuga;

9) Kontrollida eelarveliste kulude raamatut ja vaadata, et seal mitte ülekulutusi ei tehta, ja et kõik kulud ikka sinna peatükki ja paragrahvi on kantud, kuhu nad peaksid kuuluma.

Erikapitalide alal:

Kuna tulevikus tagavara kapitali kogumine valdadele sunduslikuks tahetakse teha, siis tuleks ka erikapitalide seisukorda revideerida. Erikapitale ei tohi mitte järelvalveasutuse loata kasutada, kuna muidu tekiks olukord, kus üks vallavalitsus neid koguks, kuna teine need tereni ära kasutaks.

Ka naturaalkohustuste eelarve juures tuleks vaadata, et selles leiduvad summad saaksid ikka nii tarvitatud, nagu eelarve seda ette näeb.

Pearaamatu üksikuid arveid tuleb sisuliselt läbi vaadata, iseäranis edasiantavate summade juures.

Ka tuleks võrrelda eelmise aasta saldosisid pearaamatuga, et need oleksid õieti üle kantud.

Edasi peatub referent asjaajamise revideerimise alal.

Siin tuleks kõige enne revideerimise alla vallavalitsuse ja vallavolikogu protokollid, millede juures tuleb vaadata, et nad õieti ja nõuetekohaselt oleks koostatud, ning igasugused parandused nende juures vastavalt õiendatud.

Referent leiab, et meie vallavalitsustes protokollide kokkuseadmise viis on väga puudulik ning protokollid jätaavad soovida nii vormiliselt kui sisuliselt.

Põhjalikumalt tuleks just vallavalitsuse protokolle revideerida, kuna need järelvalve korras edasisaatmisele ei kuulu, mispärast neis ka korralagedusi rohkem ette tuleb, kui volikogu protokollides, mis järelvalve korras maavalitsustele edasi saadetakse.

Hariduse alal:

See on praegu niisugune ala vallavalitsustes, mida järelvalve korras on raske revideerida, kuna selle ala eest hoolitsemine vallas kuulub kooli hoolekogule, kellele summad kätte antakse, milliseid need oma äranägemise järele võivad kasutada.

Siin tuleks mingit uut korda luua, mis võimaldaks ka selle ala revideerimist järelvalve korras.

Küütide küsimuses leiab referent, et küütide jaotamise kord ei ole praeguses seisukorras mitte õiglane. Peaks nõutama vallavolikogu otsust küütide pealepanekuks, kuna vallavalitsuse võimkonda see siiski ei peaks kuuluma ja viimane ei ole selleks õigustatud.

Vangikambrite korraldust tuleks järelvalve teostamisel ka silmas pidada, kuna nende kord praegu paljugi jätab soovida.

Tubakamaksu alal on ka praeguste seaduste järele ettenähtud maavalitsuste järelvalve koduse tubakakasvatamise ja valmistamise üle, kuid praegusel ajal sel pole enam mingisugust tähtsust, kuna meil omamaa tubakat peaaegu sugugi ei kasvatata.

Kirjavahetust tuleb samuti kontrollida, kas see sünnib korrapäraselt ja kiirelt. Kuid valitseva lihtsustamise tendentsi tõttu on siin palju arusaamatusi ja segadusi tekkinud.

Valla revisjonikomisjoni tööd tuleb kontrollida täpselt ja nõuda valla revisjonikomisjonilt korralikku ja üksikasjalisemat revideerimist, kuna senini on seda tööd kaunis puudulikult tehtud ja piiratud peamiselt kassadokumentide revideerimisega.

Järgnevad läbirääkimised, kus elavalt sõna võetakse referaadis puudutatud küsimuste kohta.

Peale läbirääkimisi võetakse ühel häälel vastu J. Marksoni sooviavaldus, et ministrium töötaks välja üldise valdade revideeri-

mis kava ja üldise revideerimisprotokollivormi, milline oleks siis aluseks ja juhtnööriks reviderimise puhul revidentidele.

§ 2.

Järgneb J. Marksoni referaat — Järevalve teostamine vallaomavalitsuse üldise asjaajamise alal.

Referent tähendab oma referaadi alul, et katsub anda siin üldise ülevaate järevalve teostamise võimalustest vallaomavalitsuse üldise asjaajamise alal ja järevalve senistest tulemustest, aluseks võttes Pärnumaa andmeid, kuna tal puuduvad andmed teiste maakondade kohta.

Kuni 1925. a. ei ole Pärnumaal aasta jooksul suudetud kõiki valdu revideerida. Kuid juba 1925. a. peale on revideeritud kõik vallad korra aastas.

On tähelepanav, et kui tuleb mõni uus seadus, siis kohe ilmsiks tulevad segadused asjaajamises, mis on ühenduses uue seadusega. See näitab, et vallaametnikud kas ei suuda nii ruttu kohaneda uue seadusega, või ei saa sellest aru ehk veel rohkem — ei võta vaevaks uue seadusega tutvuda.

On tulnud Pärnumaal ette juhuseid, kus pidi vallavalitsusi kohtu alla andma, kuid see pole tegelikult annud kuigi suuri tulemusi, kuna maavalitsuse võim piirdub protsessis ainult süüdistuse tõstmisega, kuna ta hilisemast protsessi käigust üldse enam osa võtta ei saa, ei süüdistuse toetamise, ega muu näol.

Revideerimise hindamised tehakse alati maavalitsuse kui terviku nimel, nagu see seaduse järele nõutav. Adm. osakonna juhataja esineb pärast juba kohtus kui maavalitsuse volinik, kui protest avaldatud vallavolikogu otsuse kohta.

1927. a. oli tähelepanav, et uue valla arvepidamise korruga tuli kaasa palju segadusi arvepidamise alal, samuti nagu seda oli märgata uue perekonnaseisuseaduse makspanekuga perekonnaseisu asjade alal. Kuid uus arvepidamiskord on siiski palju kaasa aidanud valdade asjaajamise korraldamiseks ja lihtsustamiseks.

Mis puutub revideerimisse, siis on siin etteteatamata ilmunisel ka omad puudused, sest esiteks on teada nii kui nii, millal revident tuleb ja paremal juhul saab ootamatult ilmuda ainult esimesse valda,

ning teiseks on see väga ebapraktiline ja aegaviitev, kuna tuleb oodata vallavaneamat ja abisid, kes sagedasti elavad vallamajast kümned klm. kaugel ja sagedasti tuleb teisel päeval veel uuesti tagasi sõita.

Mis puutub ettevõtetud lihtsustamisse valdades, eriti kirjavahetuse alal, siis on see kaasa toonud palju arusaamatusi ja segadusi, tekitades ühtlasi ka kontrollimisel palju raskusi. Kuid siiski peab tähendama, et viimasel ajal Pärnumaa valdades suuri lohakusi palju enam pole ette tulnud, kuna väiksemaid konarlusi leidub ju igal pool.

Järgnevad läbirääkimised.

§ 3.

E. Öunapu referaat — Järevalve teostamine vallaomavalitsuste arvepidamise alal.

Referent tähendab referaadi alul, et kuna eelmine referent hra Loorits oma ettekandes on ettetoanud enam-vähem kõik, mis ütelda järevalve teostamise kohta vallaomavalitsuste arvepidamise alal, sellepärast kavatses ta siinkohal äärmärkida ainult mõned isiklikud seisukohad ja arvamisid.

Vallaomavalitsustes pandi maksma arvepidamise alal uus kord 1927. a., ehkki ainult ajutiseks. Ülemineku puhul vanalt korralt uuele juba tol korral tuli valdades arvepidamise alal ette korratusi ja arusaamatusi. Nüüd, kus kavatakse jälle maksma panna uus arvepidamise kord, toob see uuesti palju tööd ja ajakulu juure ning võib esile kutsuda palju arusaamatusi.

Tartu maavalitsuse poolt on väljatöötatud erilised küsimuselehed järevalve teostajate jaoks, kus järevalve teostamise puhul vallaomavalitsuste üle järevalvet teostav ametnik täidab lihtsalt küsimuslehes järjekorras toodud küsimused, vastavalt iga vallas leitud korrale.

Läbirääkimiste all A. Loorits tähendab, et ei saa siiski pooldada niisugust küsimuslehe meetodi, mis on liiga kuiv ja šabloonne. Tuleb igal juhul kasutada ja soovitada kirjeldavat meetodi, kuna elu muutub iga aastaga ja šabloonne küsimusleht ei suuda elu muutustega kaasa samuda. Tähendab veel, et uus valla raamatupidamiskord vähe erineb vanast ja ei võiks suuri arusaamatusi ja tüli tekitada. Uus eelarve valdades tuleval aas-

tal tuleks siiski vana eelarve nomenklatuuri järele koostada ja selleks vastav ringkiri valdadele saata, kuna uus arvepidamiskord ja eelarve nomenklatuur senini hiljaks võiks jääda.

§ 4.

Järgneb T. Tederi referaat — Järelevalve teostamine valla- ja aleviomavalitsuste tegevuse üle perekonnaseisuasjade alal.

Läbirääkimiste all viimase referaadi kohta võetakse veel üksikute küsimuste kohta sõna, kus muuseas E. Öunapuu avaldab mõtet, et kuna raske on referaadi üksikasju tähelepanna ja meelespidada, oleks soovitatav, kui referaat leiaks avaldamist „Maaomavalitsuses“.

Koosoleku juhataja P. Männik tänab referente ettekannete eest, samuti ka kõiki osavõtjaid ning avaldab soovi, et sarnane nõupidamine iga aasta korduks.

Nõupidamine lõppes kell 19.30.

Eesti Maaomavalitsuste Liidu juhatuse koosolek

7. jaan. 1932. a. Tallinnas, Liidu büroo ruumes.

Koos on: 6 juhatuse liiget. Peale juhatuse liikmete võtab osa veel esimese päevakorra punkti arutamisest A. Loorits Kohtu- ja Siseministeeriumist. Päevakorras tähtsamate küsimustena:

§ 1.

Seisukoha võtmine Kohtu- ja Siseministeeriumilt saadetud vallaomavalitsuse uue arvepidamise korrajne kohta.

Selle küsimuse üle refereerib A. Eichenbaum maavalitsustest saadetud andmete põhjal, ja toob esile peaauglikult need puudused, mis enam-vähem märgitud kõigis avaldustes. Suurema puudusena uues kavas leitakse olevat liig suur pearaamatu arvete hulk, millistest mõned tuleks omavahel liita ühiseks arveks. Peale selle leitakse tarvilik olevat, et eelarveliste tulude ja kulude raamatut lubatakse vana vormi järele pidada, mille kohta ka A. Loorits oma nõusoleku annab.

Edasi leitakse tarvilik olevat kinnisvarademaksu ja lisakinnisvarademaksu arvestamiseks tarvitusele võtta ühine raamat, selleks H. Aviksoni vormi täiendades

lahtriga iga maksu võla ees „mis aasta maksu võlg“.

Peale läbirääkimisi ja A. Looritsa seisukohtade ärakuulamist võetakse vastu järgmised parandusettepanekud esitamiseks Kohtu- ja Siseministeeriumile:

1) Pearaamatu arvete arvu tuleks vähendada, mis hoiaks ära ameerikaviisilise žurnaal-pearaamatu pidamise korral raamatu kausta liig laiaks paisumise. Juurevõtta „Maavalitsuste summade arve“, mis on vajaline maavalitsuste heaks sissetulevate summade arvestamiseks;

2) Lubada pidada eelarve tulu- ja kuluraamatuid ka praegusel kujul, kuna vana korraga ollakse juba harjunud ja see võtaks palju vähem aega ja tööd;

3) Kinnisvarade- ja lisakinnisvarademaksude arvestuseks võtta tarvitusele ühine raamat, H. Aviksoni vormi täiendades lahtriga iga maksuvõla ees: „mis aasta maksu võlg“;

4) Lubada žurnaal-pearaamatu kõrval, milline oleks suurema läbikäiguga arvete jaoks, pidada veel Itaalia viisilist teist paralleel-raamatut vähema läbikäiguga arvete jaoks, kuna muidu žurnaal-pearaamat paisuks liig laiaks ja vähema tähtsusega arved võiks väga hästi olla märgitud ka eriraamatus;

5) Sisse võtta arvepidamiskorda „Tulude eraldamise abiraamat“, milline oleks tähtis ülevaatlikkuse mõttes.

§ 2.

Seisukoha võtmine maaomavalitsusametnikkude palkade vähendamise asjus.

Liidu juhatus kaaludes seda küsimust leiab, et kuna eeloleval eelarve aastal kõigi maa- kui ka vallavalitsuste tulud üldvalt vähenevad, siis tuleks ka kulude osa äärmiselt kokkutõmmata. Sellepärast otsustatakse pöörata kõigi maavalitsuste poole, et need küsimuse kaalumisele võtaks ja seda ka vallavalitsustele soovitaks teeks, et nii maa- kui ka vallavalitsuste palgaliste ametnike palkade ümberkorraldamise küsimus algatataks ja ka tegelikult läbiviidaks.

§ 3.

Liidu 1932. a. eelarve ja sellega ühenduses olevad küsimused.

Liidu 1932. a. eelarve seatakse kokku tasakaalus Kr. 14.980,97, kusjuures Liidu liikmemaks endiseks otsustatakse jätta, s. o. iga maakonna elaniku pealt 1 sent.

§ 4.

Seisukoha võtmine Hariduse- ja Sotsiaalministeeriumilt saadetud sihtasutise „Eesti Lastekaitse“ põhikirja kohta.

Peale tutvunemist nimetatud põhikirjaga, Liidu juhatus leiab tarviliku olevat, et sihtasutise nõukogust osavõtjaid Laste-

kaitse ühinguid ei tarvitseks põhikirjas mitte nimepidi loetleda, kuna neid tulevikus nii mõnigi ehk veel ellu kutsutakse, vaid võiks tähendada, et kõik olemasolevad lastekaitse ühingud võiks osa võtta oma esindajate kaudu sihtasutise „Eesti Lastekaitse“ nõukogust. Sellekohase parandusettepanekuga otsustatakse pöörata Hariduse- ja Sotsiaalministeeriumi poole.

Õiendus.

Eelmises „Maaomavalitsuses“ (nr. 20 — 1931. a.) ilmunud L. Kahkra kirjutises — Kas majandusministri määrus vastolus seadusega? — avaldatud seisukohtadega ei saa siiski toimetus ühtuda, kuna küsimuse on lahendanud juba Riigikohus ühes Pärnu maavalitsuse revisjoni protestis rahukohtuniku otsuse peale (Riigikohtu adm. osak. t. nr. 626 I — 1931. a.), millest toome siinkohal väljavõtte:

„Riigikohtule antud revisjoni protestis palub Pärnu maavalitsus tühistada rahukohtuniku otsuse põhjusel, et rahaministri juhatuskirjas (RT 119/120 — 1924) tähendatud nõue 1% viivitusraha võtmiseks hiljem edasiantud tulumaksu summade pealt olevat seaduslik analoogiliselt kinnisvaramaksu kohta antud seadusele ja määrusele.

Asja arutanud ja prokuröri arvamuse

kuulanud, leiab Riigikohus, et Pärnu maavalitsuse protest tuleb tagajärjeta jätta järgmistel põhjustel: rahukohtunik on õieti leidnud, et rahaministri määrus viivitusraha võtmise kohta omavalitsustelt tähtajal edasi andmata tulumaksu summade pealt ei põhjene seadusele ja on õieti maavalitsuse protesti tagajärjeta jättnud. Vastava seaduse puudumisel tuleks sarnaste juhtumitel talitada korras, mis ette nähtud Nuhtlusseaduse §§ 356 ja 360 ja nõuda viivitusraha tasumist süüdlastelt viivituses.“

Majandusministri määrus, mis lubab talitada korras, mis ettenähtud NS §§ 356 ja 360 valla- ja alevivalitsuste suhtes, kui need vastuvõetud tulumaksu ja viivitusraha summe edasisaatmata jätavad või seda mitte õigel ajal teevad, on Riigikohtu otsusele põhjenev ja sellega täiesti seaduslik.

Küsimused ja vastused.

Küsimus nr. 1. Alevivalitsuse arvepidamise korra kohta.

„Riigi Teatajas“ nr. 102 — 1931. a. avaldatud „Alevivalitsuste arvepidamise kord“ § 18 kolmanda lõigu põhjal kviiitung tuleb anda raha maksjale või materjaalse vara esitajale.

Mida mõelda materjaalse vara all? Kas ka valgustuse jaoks ostetud petrooleum, kirjutuse jaoks ostetud 4 poognat paberit jne.?

Vastus. Alevivalitsuse arvepidamise korras § 16 ja järgmistes tuleb materjaalse vara ali mõista siiski erilisi varu, mis makstakse, üleantakse või vastuvõetakse selleks kohustatud või õigustatud isikute poolt alevivalitsusele ja kui need varad pole väljendatud mitte rahas, vaid ainetes. Valgustuse jaoks ostetud petrooleum, kirjutuse jaoks ostetud paber ei saa tulla materjaalse vara mõiste alla selle seaduse nimetatud §§ mõttes, kuna need esinevad ainult puht alevivalitsuse rahaliste väljaminekutena.

Küsimus nr. 2. Vallasekretäri kutseomandamisest.

Millal ning kus kavatakse korraldada II

omavalitsusametnike ettevalmistamise pikaajaline kursus, ja kus korraldatakse k. a. vallasekretäri kutse omandamiseks vastavad eksamid?

Vastus. Kuna Eesti Maaomavalitsuste Liidu korraldusel alles 1930. a. peeti omavalitsusametnike ettevalmistamise pikaajaline kursus, siis ei kavatse Liit järgnevat kursust lähemal ajal veel mitte korraldada ja pole teada, et ka teised asutused seda teeks. Vallasekretäride kutseeksamid on korraldanud senini maavalitsused, kui leidub vastav arv soovijaid ja on selleks vajadus, mispärast võib pöörata selles asjas maavalitsuse poole, kuna praegu puuduvad teated eksamite korraldamise kohta.

EKSITAV TRÜKIVIGA

on juhtunud viimases „Maaomavalitsuses“ küsimuste ja vastuste osas. Nimelt esimese küsimuse pealkirjaks on trükitud: Küsimus nr. 50. Tempelmaksu tasumisest vastulausete puhul, peab aga olema: Küsimus nr. 49. Valla revisjonikomisjoni liikmeks valimise õiguse kohta.

Igas omavalitsuses, samuti ka iga omavalitsustegelase ja -ametniku, kui ka administratiiv- ja omavalitsustegevusest ja üldseadusandlusest huvitatud isiku laual ei tohiks puududa

Eesti Maaomavalitsuste Liidu häälekandja

„MAAOMAVALITSUS“

Ajakirja tellimine 1932. a. peale on avatud.

Ajakiri „MAAOMAVALITSUS“ algab käesoleva aastaga 10. aastakäiku ja ilmub kuus korra, 12 numbrit aastas.

Ajakirja „MAAOMAVALITSUSE“ ülesandeks on kaitsta omavalitsuse põhimõtet, seista valvel omavalitsuste huvide eest, kaitsta nende õigusi, kaasa aidata omavalitsuste tegevuse korraldamisele, omavalitsustegelastele juhtnööre anda ja nende teadmisi laiendada, olles sellega iga omavalitsustegelasele vajaliseks käsiraamatuks.

„MAAOMAVALITSUS“ püüab oma sisult olla mitmekesine ja puudutada võimalikult kõiki omavalitsuste ellu ja tegevusse puutuvaid alasid.

Üldosas avaldab artikleid ja kirjutisi omavalitsuste ellu puutuvate päevaküsimuste kohta, arvustab maksvaid seadusi ning seaduse eelnõusid, toob ülevaateid ja statistilisi andmeid omavalitsuste tegevusalade kohta ning avaldab juhatuskirju omavalitsuste tegevuse kohta.

Omavalitsuste päevauudiste osas toob üldtähtsusega teateid seadusandluse ja omavalitsustesse puutuvate sündmuste üle.

Eesti Maaomavalitsuste Liidu ja omavalitsuste tegevuse osas toob sõnemeid tähendatud asutuste tegevuse kohta.

Välismaade omavalitsuste osas märgib ära tähtsamad sündmused välismaa omavalitsustes ja nende tegevuses.

Omavalitsuste tegelaste osas märgib ära meie tuntumate omavalitsustegelaste tähtpäevad, avaldab **Riigikohtu seletuste** osas omavalitsustesse puutuvaid otsusi. **Kirjanduse** osas tutvustab omavalitsustesse puutuva kirjandusega ja **Küsimuste ning vastuste** osas lahendab lugejate poolt saadetud praktilisi õigusteaduslikke ja omavalitsuste asjaajamise puutuvaid küsimusi.

„Maaomavalitsusele“ on kaastööd teinud ja lubanud teha Ülikooli õppejõude, kõrgemaid kohtutegelasi, Riigikogu liikmeid, kõrgemaid riigiametnikke ja tegelikke omavalitsustegelasi.

„Maaomavalitsuse“ tellimise hind on 1932. a.: aastas 5 kr., pooles aastas 2 kr. 50 s., veerand aastas 1 kr. 25 s.

„Maaomavalitsuse“ tellimisi võtavad vastu: Ajakirja „Maaomavalitsuse“ talitus Tallinnas, S. Roosikrantsi 12., kõik postkontorid, postiagentuurid, maaomavalitsused, vallasekretärid ja ajalehtede tellimiste vastuvõtjad.

Tellimise aadress: Tallinna, S.-Roosikrantsi 12., „Maaomavalitsuse“ talitus.

„MAAOMAVALITSUSE“ toimetus ja talitus.

Vastutav toimetaja: F. Wellner. Väljaandja: Eesti Maaomavalitsuste Liit.

J. Zimmermann'i trükkkoda Tallinnas, Lühike jalg 4.